

Færdsel uden for veje og stier

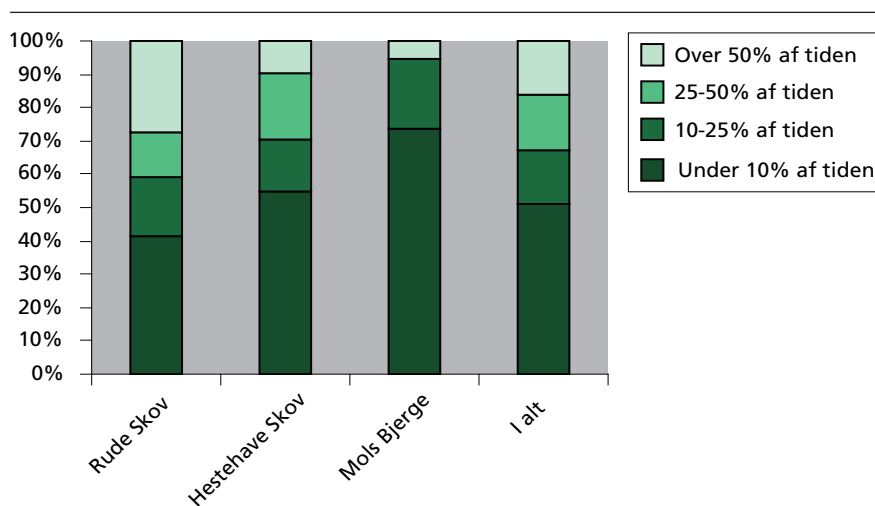
Færdsel uden for veje og stier – den såkaldte fladefærdsel – er en central problemstilling i den løbende debat om befolkningens adgangsmuligheder i de danske skove. Omfanget og årsagerne til denne færdselsform er undersøgt på tre lokaliteter, hvor det er tilladt at bevæge sig uden for det etablerede vej- og stinet.

Ikke alle holder sig til de etablerede færdselsveje. Når skoven er det væsentligste mål for danskernes besøg i naturen, angiver godt 50 pct., at de har bevæget sig uden for veje og stier i forbindelse med deres tur (1994/95). Praktisk taget samme resultat fås, når gæster, der er kommet i bil til 592 naturområder (hovedsageligt skove) i 1996/97 udspørges.

I tre skov- og naturområder – Rude Skov, Hestehave Skov og Mols Bjerger – har Skov & Landskab haft mulighed for at gennemføre en række mere detaljerede undersøgelser af denne problemstilling. Undersøgelserne er en del af projektet ”Friluftslivets effekter på naturen” (se noten sidst i dette Videnblad eller Videnblad 1 og 2 for nærmere beskrivelse af selve projektet og nærværende dataindsamling).

Hvor mange besøgende færdes uden for veje og stier?

Undersøgelserne i de tre områder giver en mindre færdselsandel uden for veje og stier end de landsdækkende resultater, der er nævnt ovenfor,

Figur 1: Fordelingen af hvor stor en del af tiden gæsterne færdes uden for vej og sti – blandt de (35 pct.) gæster, der har forladt vej- og stinettet.

nemlig 35 pct. (ingen sikker forskel mellem de tre områder). Resultatet er også betydeligt lavere end tidligere resultater fra de tre områder, hvor 60-70 pct. (af besøgende i bil) angav at have forladt vej- og stinettet.

Der er således i nærværende undersøgelser en lavere andel, der angiver færdsel uden for vej og sti. Det kan eksempelvis skyldes, at dataindsamlingen ikke er fuldt dækkende mht. adgangsveje og tidsperioder, idet der alene er indsamlet informationer ved hovedadgangsvejene i weekender i sommerhalvåret. Men den væsentligste årsag skal formodentlig findes i selve indsamlingsmetodikken: I modsætning til de tidligere undersøgelser, er der her tale om et personligt interview. Ansigt til ansigt med interviewer kommer de besøgende

måske i tvivl om de nu har gjort noget *ulovligt*. Derfor kan det tænkes, at de underdriver aktiviteterne uden for veje og stier, selvom disse er lovlige i alle tre undersøgte områder. At nogle gæster i områderne eventuelt skulle være i tvivl om, hvad der er tilladt, kan de tidligere landsdækkende undersøgelser bekræfte. Eksempelvis var 37 pct. tilbage i 1994/95 af den overbevisning, at det *ikke* er tilladt at færdes uden for veje og stier i stats-skovene.

Hvor stor en del af besøgstiden sker uden for veje og stier?

For langt de flestes vedkommende er der kun tale om mindre afstikkere, idet lige godt halvdelen (51 pct.) angiver, at der er tale om, at ”kort tid” (under 10 pct. af besøgstiden) foregår borte fra vej- og stinettet (se Fi-

gur 1). De øvrige tidsangivelser: ”no-gen tid” (10-25 pct.), ”en del tid” (26-50 pct.) og ”meget tid” (over 50 pct. af besøgstiden) er ens fordelt med 16-17 pct. til hver (Figur 1). Her er der tale om visse forskelle mellem de tre områder, f.eks. er der en markant overvægt af korte afstikkere i Mols Bjerger (74 pct. angiver under 10 pct. af besøgstiden). I Rude Skov er der en klar overvægt af besøgende, der bevæger sig meget af tiden uden for vej- og stinettet (27 pct. angiver over 50 pct. af besøgstiden). Til gengæld er der en klar undervægt i Hestehave Skov af besøgende, der bevæger sig en stor del af tiden uden for veje og stier.

Hvorfor bevæger man sig uden for veje og stier?

Årsagerne til at man tager afstikkere er mange. Tabel 1 viser hvordan de fordeler sig. Topscorerne er ”at opleve naturen tættere på” og ”skyde genvej” (når der ses bort fra ”Andet”). De mindst hyppige årsager der angives er ”at plukke blomster”, ”se på plantelivet” samt ”holde picnic”. Der er naturligvis mindre forskelle mellem de tre områder, men overordnet er der meget få af årsagsforskellene, der kan siges at være statistisk sikre og således ikke blot skyldes tilfældigheder. Faktisk er det kun mht. samling af bær og svampe, der kan findes sikre forskelle mellem områder-

ne med en markant overvægt af årsagen i Mols Bjerger og tilsvarende undervægt i Hestehave Skov. ”Andre” årsager end de forud-definerede angives i ganske stort omfang (Hestehave Skov: 46 pct., Rude Skov: 39 pct. og Mols Bjerger: 25 pct.). Mht. Hestehave Skov er hovedparten af andre årsager knyttet til stranden/vandet. Der er tale om næsten halvdelen af gruppen ”Andet”, hvilket betyder, at strand/vand-årsager er på samme niveau som at ”opleve naturen tættere på” og ”skyde genvej”. I Rude Skov er en relativ stor del i denne gruppe knyttet til specielle arrangementer på interviewtidspunkterne; nemlig orienteringsløb og især bådbygning i forbindelse med spejdernes årlige Mølleåsejls. At man forlader vej og sti som følge af, at man er faret vild, er ikke den store årsag i de tre undersøgte områder: Der én interviewperson hvert sted, der konkret angiver, at være faret vild som årsagen til, at man ikke har holdt sig til veje og stier.

Hvordan vælges, hvor man går bort fra veje og stier?

Undersøgelserne forsøger også at afdekke, hvordan man udvælger det sted man forlader vej- og stiforløbet, se Tabel 2. Hovedparten angiver, at det var ”den direkte vej, til det man søgte/havde behov for”, der gjorde udslaget. Men også ”bekvemmelig-

hed” en ganske væsentlig faktor, idet 20-25 pct. angiver årsager som ”fremkommelighed”, og at ”der var antydning af en sti”. Disse forhold kan inddrages i relation til en eventuel styring af gæsters færdsel.

Selvom der ingen statistisk sikre forskelle er mellem de tre områder, mht. hvordan man valgte at gå væk fra vej eller sti, synes der eksempelvis at være en tendens til, at der er færre i Rude Skov, der har taget sit valg på baggrund af, at der var en direkte vej til det man søgte/havde behov for. Ligeledes er der en undervægt i Mols Bjerger, der har baseret sit valg som følge af fremkommelighed (faktisk har slet ingen angivet dette). Hvad årsagerne kan være til disse tendenser til forskelle mellem områderne, giver undersøgelserne dog ikke noget umiddelbart svar på.

Frank Søndergaard Jensen
Hans Skov-Petersen

Skov & Landskab, Københavns Universitet 2008

Kilder

Jensen, Frank S. (2003): *Friluftsliv i 592 skove og andre naturområder*. Skov- og brugsserien nr. 32, Forskningscentret for Skov & Landskab. 335 s.
Jensen, Frank S. (1998): *Friluftsliv i det åbne land 1994/95*. Forskningsserien nr. 25-1998, Forskningscentret for Skov & Landskab. 151 s.

Note

Dataindsamlingen blev gennemført som personlige interviews i 18 sommer-weekender over en tre-års periode fra 2005 til 2007. I alt blev 957 interviews gennemført, fordelt med 500 interviews i Hestehave Skov, 400 interviews i Rude Skov og 57 interviews i Mols Bjerger. I Mols Bjerger blev der kun foretaget interviews i 2005. Resultaterne fra dette område er således ikke af samme sikkerhed som for de to øvrige undersøgelsesområder.

Projektet ”Friluftslivets effekter på naturen” er finansieret af Tips- og lottomidler fra Friluftsrådet (www.friluftseffekter.dk).

Tabel 1: Fordelingen af årsager til at gæsterne færdes uden for vej og sti (%). Det var muligt at angive mere end én årsag.

For at...	Rude Skov	Hestehave Skov	Mols Bjerger	I alt
opleve naturen ”tættere på”	24,6	25,2	5,0	23,6
skyde genvej	22,1	18,1	15,0	19,5
samle bær/svampe	19,8	4,7	35,0	12,5
”træde af på naturens vegne”	6,6	10,5	0	8,3
lege	9,0	7,0	5,0	7,7
se på dyrelivet	9,0	7,0	5,0	7,7
se på plantelivet	4,1	7,0	0	5,4
holde picnic	3,3	5,3	15,0	5,1
plukke blomster	3,3	4,1	0	3,5
Andet	39,3	46,2	25,0	42,2
Ved ikke	1,8	0,6	5,0	1,4

Tabel 2: Fordelingen af ”hvordan” gæsterne valgte, hvor de gik væk fra veje og stier (%). Det var muligt at angive mere end én årsag.

	Rude Skov	Hestehave Skov	Mols Bjerger	I alt
Den direkte vej til det jeg søgte/havde behov for	30,0	42,1	47,1	37,4
Der var antydning af en sti	26,4	23,4	41,2	25,6
Det var fremkommeligt	26,4	21,4	0	22,0
Andet	16,4	15,9	11,8	15,8
Ved ikke	2,7	2,1	0	2,2